

ЮБИЛЕЙНИ ПОЗДРАВЛЕНИЯ И ОБРЪЩЕНИЯ КЪМ ЧИТАТЕЛИТЕ

ПРОФЕСОР ВІТАЛІЙ ЖАДЬКО. ДО 80-РІЧНОГО ЮВІЛЕЮ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ: НАУКОВА ВДАЧА ТА НАУКОВІ ЗДОБУТКИ

У цьому році виповнилося 80 років доктору філософських наук, професору **Віталію Андрійовичу Жадьку**. Редакція часопису вважає за необхідне познайомити філософську громадськість із тим творчим доробком, до якого його підштовхнула досить суперечлива у своїх проявах радянська та післярадянська дійсність.

Народжений в 1945-му році в родині сільського вчителя, він з раннього дитинства відчув гостру потребу в усвідомленні тих глибинних внутрішніх закономірностей, згідно яких, з одного боку, декларуються справедливі гуманістичні взаємовідносини в суспільстві як між людьми, так і їх із представниками влади; з іншого, сприйняття щоденної реальності породжувало певні сумніви в тому, про що також щоденно слівщали офіційні державні засоби масової інформації. З особливою силою така розбіжність проявила себе під час навчання в Московському інституті нафто-хімічної та газової промисловості в період 1961-1966-го років. Найбільшою мірою вражали прояви, хоча й різною мірою, але все ж таки національного приниження з боку пересічних росіян щодо представників інших національних республік, народи яких ідеологічно декларувались як "братні", а дружба між ними як "непорушна". Вражала також і невідповідність між офіційною статистикою економічних досягнень і дефіцитною реальністю. Все це, як і деякі інші чинники, стали підставою для того, аби, добившись розподілу на роботу в Україну (Шебелинське газопромислове управління в Харківській області), відразу ж спробувати отримати дозвіл на здобуття філософської освіти. Врешті, це вдалось здійснити в період 1970-1976-го років на філософському факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка. Як і присвятити все подальше життя викладацькій діяльності. В період з 1973-го по 1980-й роки в Дніпропетровському гірничому інституті. Й потім у закладах вищої освіти в Запоріжжі: інженерна академія (1980-1997 рр.), юридичний інститут МВС України (1997-2001 рр.), гуманітарний університет державного й муніципального управління (2001-2005 рр.) та

медичний університет (2003-2021 рр.).

Творчий науковий шлях Жадька В.А. за всі роки викладацької роботи був підпорядкований виконанню заклику філософії до необхідності для людини стати на шлях самопізнання, який розкриває специфічні індивідуальні особливості людини і формує її як суспільну соціально-духовну істоту в єдності макро- й мікросому. Таке розуміння знайшло своє підтвердження в кандидатській дисертації “Соціально-економічні передумови цілісного розвитку особистості”, захищеній в КДУ ім. Т.Г. Шевченка у 1980-му році, та докторській дисертації “Соціально-духовні виміри світоглядної свідомості”, захищеній в Інституті філософії АН України в 1997-му році. Її зміст викладено в монографіях “Соціально-духовні виміри світоглядної свідомості”. – Запоріжжя, 1997. 167 с. та “Світоглядні основи морально-етичної свідомості”. – Зап., 1997. 106 с. Загалом за весь майже півстолітній період своєї просвітницько-викладацької й наукової роботи ним видано 26 наукових, науково-методичних, навчально-методичних праць, загальним обсягом близько 300 друкованих аркушів. Крім того, видано декілька сотень наукових статей і тез наукових конференцій. В якості наукового керівника ним підготовлено 10-ть кандидатів філософських наук і в якості наукового консультанта 2-х докторів філософських наук.

Варто звернути увагу на зміст тих наукових і навчально-методичних монографічних праць, які дають підстави належно оцінити творчий доробок ювіляра. Вже перша “проба пера” у вигляді кандидатської дисертації отримала високу оцінку за аргументоване доведення змісту чинників, які формують людину як цілісну особистість засобом розвитку нею властивих їй душевних схильностей у спорідненому за ними колективі. Що знайшло своє відображення у визнанні її одним із опонентів “піонерською”, тобто ледь чи не першою серед подібних досліджень. Докторська дисертація також була визнана як така, що відкриває об’єктивний напрямок розуміння світоглядної свідомості. Справді, визначення світогляду в якості прояву індивідуальної самосвідомості людини, яка мотивує спосіб її життєдіяльності, будучи всебічно доведене, формує людину як суб’єкта власної волі й відтак власної долі. На рівні **міфології** це не просто персоніфікація природи, а внутрішнє відчуття новонародженої людини своєї єдності з природою в усіх її об’єктивних проявах, що вражають яву й задають масштаб її подальшого саморозвитку. В цьому статусі міфологія суть *перспективне світобачення й світосприйняття* в тому розумінні, що вона не відчужує людину від Матінки-Природи, яка постійно перед її очима. На рівні **релігії** це *інтроспективне світопереживання*, засобами якого вона у своїй практичній мотиваційній самосвідомості набуває ознак моральної відповідальності за свою діяльність як відносно природного довкілля, так і суспільного середовища. Нарешті, на рівні **філософії** світогляд постає як *ретроспективне світорозуміння*, яке формується засобом долучення індивідуальної свідомості до всіх надбань, вироблених історією філософської думки, презентованою видатними мислителями. В такому напрямку відбувається саморозвиток потенційно властивих людині здібностей у здатність їх реалізувати. Й саме так слід формувати її суб’єктність, а не підпорядковувати тим місцем, яке за неї визначає так звана суспільна свідомість, для якої людина всього лише об’єкт впливу, а не вільна індивідуальність.

Подібне розуміння ювіляром змісту філософії проявилось в його наукових працях, присвячених даній проблематиці. Що зі всією очевидністю проявляється вже в їх назвах. “Філософія як теорія самоорганізації людського буття”. – Зап., Вид. ЗДМУ, 2012. 348 с. “Розуміння філософії через діалог з видатними мислителями”. – Зап., Вид. ЗДМУ, 2018. 132 с. “Філософія як гуманістичний світогляд”. – Львів, Вид. ПП “Новий Світ – 2000”, 2019. 200 с. “Філософія та педагогіка як медицина людської душі. Хрестоматія та науково-аналітичні коментарі”. – Львів, Вид. ПП “Новий Світ – 2000”, 2019. 512 с. “Філософія як афористична мудрість”. – Львів, Вид. ПП “Новий Світ – 2000”, 2021. 144 с. “Філософія як діалог з видатними

мислителями. Науково-методичне видання”. – Львів, Вид. ПП “Новий Світ – 2000”, 2021. 124 с. Примітно, що сама філософія розглядається під кутом зору, визначеним Аристотелем, – як процес “мислення про мислення”, що поєднує філософію й філологію любов’ю до слова як арсеналу мислення. Звідси й досить цікава монографія, рецензентом якої був провідний спеціаліст Інституту філософії НАН України В.Г. Табачковський, “Філософія як процес мово-мислення”. – Зап., Вид. ГУ “ЗДМУ”, 2002. 328 с.

Слід відзначити багатогранність творчих інтересів проф. Жадька В.А. в сфері суспільно-гуманітарних дисциплін під кутом зору філософського осмислення їх змісту. Так, варто відзначити його зацікавленість у важливості мови як фактору формування не просто людини як такої, а головним чином як головного засобу набуття нею ознак національної самоідентичності, що вкрай важливо для сучасного українського суспільства, значною мірою враженого й зараженого ідеями великоросійського шовінізму й національного нігілізму в багатонаціональній радянській державі. Достатньо переконливо дана проблематика розглядається в наукових монографіях “Мова як поліфункціональне духовне явище”. – Зап., ЗЮІ МВС України, 1998. 86 с. “Мова як соціально-духовне явище”. – Зап. Вид. ЗДМУ, 2014. 124 с. “Мова як чинник формування світоглядно-ментальної мотивації діяльності людини (Порівняльний аналіз змісту іменників в українській та російській мовах)”. – Зап. Вид. ЗДМУ, 2015. 194 с. Разом із вищезазваною монографією про феномен мовомислення їх зміст мав би стати серйозною підставою для просвітницької діяльності не лише державних органів, але в першу чергу системи освіти. Адже саме її семантичний потенціал певним чином актуалізується в мотивації поведінки різних народів, створюючи людський універсум різноманітності, а не одноманітності.

Досить цікавий новаторський підхід запропонований ювіляром у науковій монографії “Феномен жіночої святості у християнстві: філософський та релігійний аспекти”. – Зап., Вид. ЗДІА, 20017. 192 с. Насамперед це зумовлено використаним ним семантичним визначенням суті релігії (re-ligio – зворотний зв’язок) як святість необхідності постійного зв’язку людини з минулим досвідом людства, зафіксованим як в писемних текстах, так і прикладах моральної поведінки окремих людей. Що підкріплюється фактичним домінуванням у сфері пізнання іменників жіночого роду, включно з словами наука, мудрість, філософія, релігія, як і назвами фактично всіх наукових дисциплін.

Суттєве місце у творчих доробках вченого займає філософсько-правова тематика. Тут варто відзначити працю “Філософсько-правові аспекти Конституції України. Навч. Посібник”. – Зап., Дике Поле, 2001. 116 с. Про його якість свідчить той факт, що їй надано гриф МОН України, який дозволяє використовувати видання в системі закладів вищої освіти. Звісно, що працюючи в ній, в тому числі на посадах начальника кафедри соціально-економічних дисциплін (ЗЮІ МВС України 1997-2001 рр.), завідувача кафедри суспільних дисциплін (2003-2015 рр. ЗДМУ), професора кафедр, ним підготовлено й видана значна кількість навчально-методичної літератури. Варто виділити наступні праці. “Першоджерела філософії права. Хрестоматія”. – Зап., ЗЮІ МВС України, 1998. 67 с. “Філософія права. Конспект лекцій”. – Зап., Вид. ГУ “ЗДМУ”, 2002. 292 с. “Соціальна філософія. Конспект лекцій”. – Зап., Вид. ГУ “ЗДМУ”, 2002. 229 с. “Термінологічний словник: філософія, релігієзнавство”. – Зап., ГУ “ЗДМУ”, 2004. 86 с. “Політологія: навч.-наук. посібник (зі словником)”. – Зап., Вид. ЗДМУ, 2010. 263 с. (отримала гриф МОН України). “Проблеми сучасної філософії та методології наукового пізнання. Навч. посібник”. – Зап., Вид. ЗДМУ, 2010. 159 с. “Історія філософії. Навч.-мет. Посібник”. – Зап., Вид. ЗДМУ. 2014. 219 с. (отримала гриф МОН України). “Філософія. Методичний посібник”. – Зап., Вид. ЗДМУ, 2014. 134 с. Важливе місце в наукових інтересах педагога займали соціологічні дослідження, присвячені дослідженню пізнавальних здібностей і спрямувань студентів, які проводились майже щорічно. Їх результати знайшли своє відображення в працях: “Соціологічне опитування як засіб вивчення пізнавальних здібностей студентів.

Методологія навчально-освітнього виховання”. – Зап., Вид. ЗДМУ. 2014. 48 с. “Формування громадянської свідомості. Соціологічний аналіз”. – Зап., Вид. ЗДМУ. 2014. 75 с.

Громадянська позиція самого Віталія Андрійовича активно проявлялась в усі роки існування незалежної української державності. Насамперед у створенні Товариства української мови ім. Т. Г. Шевченка, першим заступником голови якого був обраний у 1990-му році. Був делегатом У-го з'їзду Народного Руху України у 1995-му році. На честь 200-ліття з дня народження Т.Г. Шевченка сформував авторський колектив, зусиллями якого була підготовлена й видана монографія “Тарас Шевченко – поет, філософ, мудрець”. – Зап., Вид. ЗДМУ. 2014. 238 с., в якій його частка склала 80% від всього обсягу. Загалом науково-педагогічна й громадянська позиція належним чином оцінена й він впродовж 1998-2015 років був членом спеціалізованої ради із захисту кандидатських дисертацій при Запорізькому національному університеті. Його науковий потенціал регулярно використовувався при обранні головою експертних комісій для оцінки готовності дисертацій до захисту та призначення в якості офіційного опонента, в тому числі при захисті докторських дисертацій.

Гідним чином оцінюючи творчий шлях доктора філософських наук, професора Жадька Віталія Андрійовича, редколегія часопису бажає йому міцного здоров'я й творчої наснаги.

© *Від редакції*